

אייר תשע"ד

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

נזירות שמשון

לפרשת נשא (על פי שיעור של הרב משה ליכטנשטיין, והרב אלחנן בן-נון)

1. שופטים פרק י"ג

מִלֶּאֶדָה ה' מִי שֶׁמֶדָּ כִּי-יָבֵא דְבָרִיךְ (דְּבָרְךָ) וּכְבֹדְנוֹךָ. יִחַ וַיֹּאמֶר לוֹ מִלֶּאֶדָה ה' לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וְהוּא-פְּלֵאֵי. יֵט וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדֵי הָעֵזִים וְאֶת-הַמְּנֻחָה וַיַּעַל עַל-הַצּוּר לֵה' וּמִקְלָא לְעִשׂוֹת וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים. כ. וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמְּזֻבַּח הַשְּׂמִימָה וַיַּעַל מִלֶּאֶדָה-ה' בְּלֵהַב הַמְּזֻבַּח וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם אֶרְצָה. כֹּא וְלֹא-יָסֹף עוֹד מִלֶּאֶדָה ה' לְהִרְאֶה אֶל-מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזַי דָּע מְנוּחַ כִּי-מִלֶּאֶדָה ה' הוּא. כב. וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוֹת כִּי אֶלְקִים רָאִינוּ. כג. וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפֹץ ה' לְהַמִּיתֵנוּ לֹא-לְקַח מִזְדָּנוּ עֲלֵה וּמְנַחָה וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת-כָּל-אֵלֶּה וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת. כד. וַתִּלְדֵּךְ הָאִשָּׁה בֶן-וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן וַיְגַדֵּל הַנְּעָר וַיְבָרְכֵהוּ ה'. כה. וַתְּחַל רוּחַ ה' לְפַעֲמוֹ בְּמַחְנֵה-דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אִשְׁתָּאֵל.

2. במדבר רבה י' ה'

"מלמד שהיה אביו מדן ואמו של מנוח מיהודה" לפי שצרעה היה ליהודה כדכתיב (יהושע ט"ו לג) "אשתאול וצרעה ואשנה" וצרעה היה לדן (יהושע י"ט מא) "ויהי גבול נחלתם צרעה ואשתאול" לפיכך צריך לפרש שהיה ש"ממשפחת הדני". אינו אומר משבט אלא ממשפחת הדני מלמד שהיה אביו מדן ואמו של מנוח מיהודה.

3. בבא בתרא צא ע"א

אמר רבה בר רב הונא אמר רב: אבצן זה בעז. מאי קמ"ל? כי אידך דרבה בר רב הונא, דאמר רבה בר רב הונא אמר רב: מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו, ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוף וישפט את ישראל שבע שנים", ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות, אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכולן לא זימן את מנוח, אמר: כודנא עקרה במאי פרעא לי (מנוח הוא כמו פרדה שאינה יכולה להוליד, ולכן לא יוכל להזמין אותי למשתאות), תאנא: וכולן מתו בחייו. והיינו דאמרי אינשי: בחייך דילדת שיתין, שיתין למה ליד? איכפל ואוליד חד דמשיתין זריז (שא אשה נוספת והוליד בן

ב ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושמו מנוח ואשתו עקרה ולא לדה. ג. וירא מלאך-ה' אל-האשה ויאמר אליה הנה-נא את-עקרה ולא לדת והרית וילדת בן. ד. ועתה השמרי נא ואל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמא. ה. כי הנדך הרה וילדת בן ומורה לא-יעלה על-ראשו כי-נזיר אלקים יהיה הנער מן-הבטן והוא יחל להושיע את-ישראל מיד פלשתים. ו. ותבא האשה ותאמר לאישה לאמרו איש האלקים בא אלי ומראהו כמראה מלאך האלקים נורא מאד ולא שאלתיהו אי-מזה הוא ואת-שמו לא-הגיד לי. ז. ויאמר לי הנדך הרה וילדת בן ועתה אל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמאה כי-נזיר אלקים יהיה הנער מן-הבטן עד-יום מותו.

ח ויעתר מנוח אל-ה' ויאמר בי א-דוני איש האלקים אשר שלחת לבוא-נא עוד אלינו ויורנו מה-נעשה לנער היולד. ט. וישמע האלקים בקול מנוח ויבא מלאך האלקים עוד אל-האשה והיא יושבת בשדה ומנוח אישה אין עמה. י. ותמהר האשה ותרוץ ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה אלי האיש אשר-בא ביום אלי. יא. ויקם וילך מנוח אחרי אשתו ויבא אל-האיש ויאמר לו האתה האיש אשר דברת אל-האשה ויאמר אני. יב. ויאמר מנוח עתה יבא דברך מה-יהיה משפט-הנער ומעשהו. יג. ויאמר מלאך ה' אל-מנוח מפל אשר-אמרתי אל-האשה תשמר. יד. מפל אשר-יצא מגפן היין לא תאכל ויין ושכר אל-תשת וכל-טמאה אל-תאכל כל אשר-צויתיה תשמר.

טו ויאמר מנוח אל-מלאך ה' נעצרה-נא אותך ונעשה לפניך גדי עזים. טז. ויאמר מלאך ה' אל-מנוח אם-תעצרני לא-אכל בלחמך ואם-תעשה עלה לה' תעלנה פי לא-דע מנוח כי-מלאך ה' הוא. יז. ויאמר מנוח אל-

המלאך לא אכל מהאוכל שנתן לו מנוח	המלאכים אכלו מהאוכל שהכין אברהם
"ולא יסף עוד מלאך ה' להיראות"	"שוב אשוב אליך כעת חיה"
מנוח ואשתו הופכים לנזירים אחרי ההתגלות	
הבן אינו מיוחס למנוח ("ותלד האישה בן")	הבן מיוחס לאברהם ("ותלד בן לאברהם")

8. המשנה בנזיר (פ"א, מ"ב):

"מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון? נזיר עולם הכביד שערו מקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה. נזיר שמשון הכביד שערו אינו מקל, ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה."

9. הרמב"ם (הלכות נזירות, פ"ג הי"ג):

"שמשון לא היה נזיר גמור שהרי לא נדר בנזיר אלא המלאך הפרישו מן הטומאה. וכיצד היה דינו? - היה אסור בין ואסור בתגלחת ומותר היה להיטמא למתים ודבר זה הלכה מפי הקבלה."

10. הגמרא בנדרים (כ"ב):

"ר' נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן".

11. סוטה פ"א מ"ח:

"שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו".

12. בראשית רבה, י', טז:

"גלוי היה לפני הקב"ה שמשון יהיה הולך אחר עיניו, לפיכך הזירו בנזיר שלא יהיה שותה יין לפי שהיין מביא לידי זימה, ומה בזמן שהיה נזיר הלך אחר עיניו, אילו היה שותה לא היה לו תקנה לעולם מרוב שהיה רודף אחר זימה".

13. הרב ליכטנשטיין:

מוסד הנזירות טומנת בחובה פוטנציאל רוחני גדול, אך היא טעונה הגבלות מבחינת היקף השימוש שבה, ויש בה אף סכנות רוחניות ובעייתיות לא מבוטלת. הפרשה מדגישה יותר את הקדושה האפשרית להשגה וההפטרה מאירה את עינינו בפן השני שלה, ובזה היא מהווה משקל נגד מסוים, המסייג ומזהיר על הצורך בהגבלת הענין בהתאם לצרכים ובספוק הנחיה רוחנית ואישית לאלה הבוחרים בנזירות.

נוסף, שיהיה טוב מכל הששים) - ומפרש שם המדרש שהכוונה לבועז והילד הוא עובד, שממנו יצא דוד, ויש אומרים שהכוונה למנוח, שהוליד את שמשון שהיה טוב מכל בני אבצן שמתו.

4. הרד"ק בפרשת יפתח על הפסוק "והוא בן אשה

זונה":

ובתרגום של תוספתא: הא נימוסא הוה בישראל מלקדמין דלא מסתחרא אחסנתא משיבטא לשיבטא, ובכן לא הוה יכיל גבר למיסב איתתא דלא משיבטיה וכד הות איתתא דרחמא גברא דלא משבטיה נפקא מבי נשא בלא אחסנתא וכד הוו קרן לה, פונדקיתא דרחימת גברא דלא משיבטה, וכן הוות לה לאימיה דיפתח ("חוק היה בישראל מלפנים, שלא תסוב נחלה משבט לשבט. לכן גזרו, שלא יוכל איש לישא אשה, שאינה משבטו, וכשהיתה אשה אוהבת גבר משבט אחר היתה יוצאה מבית בעלה בלא נחלה, והיו קוראים לה "פונדקיתא" - זונה, שאוהבת גבר משבט אחר, וכן היה לה, לאמו של יפתח)

5. שמות רבה סוף פרשה מ:

אמר רבי חנינה בן פזי, אין לך גדול משבט יהודה, ואין לך ירוד משבט דן, שהיה מן הלחינות (השפחות)... אמר הקב"ה יבוא ויזדווג לו (בצלאל בן אורי מיהודה לאהליאב בן אחיסמך מן) שלא יהו מבזין אותו, ושלא יהא אדם רוחו גסה עליו, לפי שהגדול והקטן שוין לפני המקום...

6. ויקרא רבה א' א:

א"ר סימון פנחס בשעה שהיתה רוח"ק שורה עליו היו פניו בוערות כלפידים. ורבנן אמרי אשתו של מנוח מה היתה אומרת לו "הנה איש אלהים בא אלי ומראהו כמראה מלאך האלהים", כסבורה בו שהוא נביא ואינו אלא מלאך

7. בין אשת מנוח ושרה אשת אברהם:

בשורת שמשון (שופטים י"ג)	בשורת יצחק (בראשית י"ח)
מנוח ואשתו לא התפללו לבן	אברהם התפלל לבן
המלאך התגלה בראשונה לאשת מנוח, ואחר כך פעם נוספת למנוח ולאשתו	המלאך התגלה לאברהם
מנוח לא האמין למלאך ואשתו האמינה	אברהם האמין למלאך ושרה צחקה